

Henryk Gurgul

Uniwersytet Szczeciński
Zakład Fizyki Morza i Środowiska
70-451 Szczecin,
ul. Wielkopolska 15

Maciej Krzeptowski

Oddział Muzeum Narodowego w Szczecinie
70-500 Szczecin
ul. Wały Chrobrego 3

**HENRYK MOGILNICKI (1906–1999)
W 65–LECIE POLSKIEJ WYPRAWY NA SPITSBERGEN**

W ubiegłym roku odszedł od nas na wieczną wachtę wśród śniegów, lodów i skał Henryk Mogilnicki, który urodził się w Łodzi w 1906 r. Był zapalonym taternikiem i alpinistą. Taternictwo zaczął uprawiać w 1923 r. W latach 1930–33 stał się znanym taternikiem. Zimą 1930 r. dokonał wraz z W. Orłowskim pierwszego wejścia na północno–zachodnią ścianę Świdnicy. W tym samym roku z W. Stanisławskim pokonali jako pierwsi przejście Wyżniej Lodowej Przełęczy. Lata 1931–33 były latami intensywnego uprawiania taternictwa. W tych latach Mogilnicki dokonał szeregu śmiałych i odważnych wejść. Po II wojnie światowej szkolił taterników. W roku 1930 oraz 1945 brał udział w wyprawach alpejskich. W roku 1934 i 1959 zorganizował wyprawy na Spitsbergen.

Po wyprawach Polaków na Grenlandię oraz Wyspę Niedźwiedzią nadszedł czas na zorganizowanie polskiej wyprawy na Spitsbergen. W 1934 r. wyruszyła wyprawa polarna do Spitsbergenu Zachodniego. Inicjatorami tej wyprawy byli taternicy. W skład wyprawy weszło czterech członków Klubu Wysokogórskiego Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego: Stefan Bernadzikiewicz, Witold Biernawski, Henryk Mogilnicki i Stanisław Siedlecki oraz dwaj geodeci z Wojskowego Instytutu Geograficznego Sylwester Zagrajski, Antoni Zawadzki i geolog Stefan Różycki.

Była to pierwsza polska, typowo odkrywczą wyprawa polarna. Obszarem badawczym była Ziemia Torella znajdująca się na południe od Fiordu Van Kenlena. Wyprawę można podzielić na trzy etapy.

W pierwszym etapie zadaniem było znalezienie drogi w głąb Ziemi Torella przez Lodowiec Finsterwaldera oraz zorientowanie się w warunkach pracy (22–30 czerwca).

Drugi etap (7–22 lipca) obejmował prace w czterech niezależnych grupach: Zagrajski i Mogilnicki prowadzili prace triangulacyjne na lodowcu Pencka; Zawadzki i Biernawski wykonywali zdjęcia fotogrametryczne tego lodowca; Różycki wykonywał badania geologiczne, a Bernadzikiewicz i Siedlecki zorganizowali i odbyli wyprawę do Lodowca Horn.

Trzeci i ostatni etap obejmujący okres od końca lipca do końca sierpnia był poświęcony badaniom Ziemi Torella.

Podczas tej wyprawy wykonano mapę topograficzną (obszar ok. 400 km²) oraz mapę geologiczną (obszar ok. 500 km²). Na nowo odkrytym terenie wielu miejscom nadano nazwy związane ze znanymi i sławnymi Polakami: Kopernikusfjellet (1055 m), Curie-Skłodowskafjellet (882 m), Staszicfjellet (991 m), Piłsudskifjellet (1033 m), Stanisławskikammen (970 m) i inne.

Dla uczczenia udziału Polaków w tej wyprawie na arkuszach map 1:100000, Van Kenlenfjaden (rok wyd. 1952) i Torellbreen (rok wyd. 1953) z Norweskiego Instytutu Polarnege wprowadzili kilkanaście nazw polskich. W ten sposób upamiętniono udział Polaków w badaniach Spitsbergenu, w tym również Henryka Mogilnickiego (Mogilnickibreen).